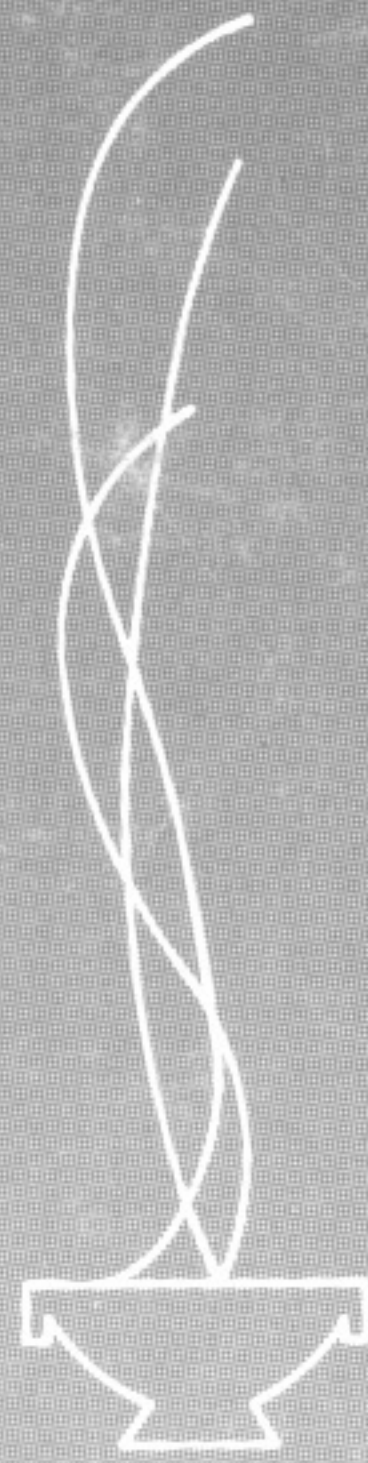


ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

τεύχος 1ο

Ιανουάριος — Μάρτιος 1989



Τριμηνιαία έκδοση

του Εθνικού Συνδέσμου Διπλωματούχων Νοσηλευτριών-Νοσηλευτών Ελλάδος



«ΥΓΕΙΑΣ ΘΕΡΑΠΙΑ»

ΕΣΔΝΕ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΕΚΔΟΤΗΣ

Εθνικός Σύνδεσμος
Διπλωματούχων Νοσηλευτριών -
Νοσηλευτών Ελλάδος
Πύργος Αθηνών, Γ' κτίριο, 2ος όροφος
Μεσογείων 2 115 27 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 77 02 861

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ε. Δημητρίου
Κ. Καλανταρίδου
Β. Λανάρα
Μ. Μαλγαρινού

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Μαρία Μαλγαρινού
Καθηγήτρια ΤΕΙ Αθηνών
Πύργος Αθηνών - Γ' Κτίριο
2ος όροφος - 115 27 ΑΘΗΝΑ

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Φωτοστοιχειοδεσία - Σχεδιασμοί
Εξώφυλλο - Εκτύπωση



ΒΗΤΑ ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΕ

Κατεχάκη & Αδριανείου 3 - 115 25 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 6714371 - 6714340

ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Νοσηλεύτριες/-ές _____ 1500 δρχ.
Σπουδάστριες/-ές _____ 800 δρχ.
Οργανισμοί - Εταιρείες -
Βιβλιοθήκες _____ 2300 δρχ.
Εξωτερικό _____ 20 \$
Τιμή τεύχους _____ 400 δρχ.
Τιμή τεύχους
για σπουδαστές _____ 200 δρχ.

1. Άρθρα σύνταξης	17
2. Στρογγυλή Τράπεζα «Το νοσηλευτικό πρόβλημα της χώρας» Συντονιστής: Β. Λανάρα	19
«Το πρόβλημα της Ολιστικής Νοσηλευτικής Φροντίδας» Εισηγητής: Α. Ραγιά	21
«Πρόβλημα: Η νοσηλευτική έρευνα» Εισηγητής: Ε. Πατηράκη-Κουρμπάνη	28
3. «Ελάτε να κάνουμε αιμοληγία» Γιώτα Καλημέρη	35
4. «Ο ρόλος της νοσηλεύτριας στον καρκίνο του μαστού» Δρ. Χρ. Πλατή	62
5 «Η νοσηλεία ασθενούς με AIDS ή φορέα του AIDS» Αφρ. Πορτοκαλάκη	74
6 Ανακοινώσεις	81

CONTENTS

1. Editorials	17
2. Round Table from the 43rd Panellenic Medical Congress. Athens Dec. 11-13, 1987 "The Nursing Problem in the country" Co-ordinator: Dr. Vas. Lanara	19
"The problem of holistic nursing care" Speaker: Dr. A. Raya	21
"The problem of nursing research in Greece" Speaker: E. Pateraki-Kourbani	28
3. "Let us collect blood specimens" G. Kalimeri	35
4. "The role of the nurse in breast cancer" Dr. Chr. Plati	62
5 "Nursing the patient with AIDS and the carriers of the disease" Afr. Portokalaki	74
6 Announcements	81

Άρθρα σύνταξης

Το περιοδικό ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ που εκδίδει ο Εθνικός Σύνδεσμος Διπλωματούχων Νοσηλευτριών-Νοσηλευτών Ελλάδος μπαίνει με το τεύχος αυτό, που είναι το 127ο, σε μια νέα εκδοτική φάση.

Άρχισε σαν πολυγραφημένο ΔΕΛΤΙΟ τον Μάιο του 1962. Ήταν μια προσπάθεια επαφής και ενημέρωσης των μελών του Συνδέσμου καθώς τα μέλη του Συνδέσμου πλήθαιναν και το πρώτο Πανελλήνιο Νοσηλευτικό Συνέδριο ετοιμαζόταν για το Μάιο του 1963. Την έκδοση του Δελτίου επιμελείτο μια μικρή συντακτική επιτροπή που αποτελείτο από αποφοίτους όλων των τότε Σχολών. Την ευθύνη της έκδοσης ανέλαβε με πολύ ζήλο και ενθουσιασμό η δις Ανδρομάχη Ζαφειρίου, μέλος του τότε Διοικητικού Συμβουλίου, βοηθός Διευδυνούσης και αργότερα Διευδύνουσα του Θεραπευτηρίου «Ο Ευαγγελισμός». Το Δελτίο πολυγραφείτο στη Σχολή του Ευαγγελισμού – ο Σύνδεσμός μας δεν διέδετε τότε πολύγραφο – και εστέλετο σε όλα τα μέλη του Συνδέσμου μας.

Κυκλοφόρησαν 6 τέτοια πολυγραφημένα τεύχη του ΔΕΛΤΙΟΥ, που περιείχαν μικρά άρθρα επίκαιρα ή νοσηλευτικού περιεχομένου, ανακοινώσεις, ενημέρωση και νέα των μελών.

Τα μέλη του Συνδέσμου μας δέχθηκαν με μεγάλη χαρά το ΔΕΛΤΙΟ και το τότε Διοικητικό Συμβούλιο οραματίστηκε την εξέλιξή του σε ένα καταξιωμένο επιστημονικό περιοδικό, που θα βοηθήσει στη συνεχή ενημέρωση των μελών και την προβολή της Νοσηλευτικής. Πρώτο βήμα σ' αυτή την κατεύθυνση ήταν η αλλαγή από πολυγραφημένο ΔΕΛΤΙΟ σε τυπωμένο ΔΕΛΤΙΟ από το τεύχος 7 (Απρίλιος-Αύγουστος 1964) μέχρι το τεύχος 10 (Απρίλιος-Ιούνιος 1965). Τα 4 αυτά τυπωμένα τεύχη έχουν πολλές τυπογραφικές ατέλειες και δεν αναφέρεται το υπεύθυνο τυπογραφείο. Το περιοδικό αποστέλλονταν στα μέλη από το Κέντρο Υγείας ΕΕΣ, οδός Αθανασάκη 1, στο οποίο τότε φιλοξενείτο το γραφείο του Συνδέσμου μας ως τις 24-1-1966 οπότε η έδρα του Συνδέσμου μεταφέρθηκε στην οδό Υψηλάντου 33 σε διαμέρισμα που παραχωρήθηκε από το Θεραπευτήριο «Ο Ευαγγελισμός». Αργότερα από 23-2-1973, που ο Σύνδεσμος εγκαταστάθηκε στα σημερινά Γραφεία, το περιοδικό διεκπεραιωνόταν στο Σύνδεσμο.

Η επόμενη φάση ήταν η διαμόρφωση του εντύπου σε ένα καλαισθητό επαγγελματικό περιοδικό με τον τίτλο ΕΛΛΗΝΙΣ ΑΔΕΛΦΗ. Το εξώφυλλο του περιοδικού φιλοτέχνησε και πρόσφερε ευγενώς στο Σύνδεσμο ο ζωγράφος κ. Τάσος Πολίτης. Η εκτύπωση ανατέθηκε στο τυπογραφείο Ι.Κυριακοπούλου και η δις Ανδρομάχη Ζαφειρίου φέρεται ως υπεύθυνος της εκδόσεως. Το περιοδικό συνέχισε την ανοδική πορεία του υπό τον τίτλο ΕΛΛΗΝΙΣ ΑΔΕΛΦΗ μέχρι το 1976.

Από τον Απρίλιο 1969 το περιοδικό τυπώνεται στο τυπογραφείο ΤΥΠΟ-ΤΕΧΝΙΚΗ-OFFSET και από τον Οκτώβριο στο τυπογραφείο Μ. και Κ. Αθανασοπούλου.

Τον Οκτώβριο του 1974 τυπώνεται το τεύχος 48 σε χαρτί illustration στις εγκαταστάσεις Gramak ΕΠΕ. Υπεύθυνος της εκδόσεως ανέλαβε τον Οκτώβριο 1974 και συνεχίζει μέχρι σήμερα η δις Μαρία Μαλγαρινού, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου, Διευδύντρια τότε της Ανωτέρας Σχολής Αδελφών Νοσοκόμων του Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών «Βασιλεύς Παύλος» και τώρα Καθηγήτρια στα ΤΕΙ Αθηνών.

Στο τεύχος 47 Ιουνίου 1974 η δις Ζαφειρίου, μετά από 14 χρόνια πολύτιμης προσφοράς στα πρώτα δύσκολα χρόνια του περιοδικού παρέδωσε τη σκυτάλη της ευθύνης στη δίδα Μαλγαρινού με την ευχή «Κάθε τεύχος να είναι πάντα καλύτερο». Αυτή είναι η επιθυμία και η συνεχής προσπάθεια της Συντακτικής Επιτροπής μέχρι σήμερα και είναι γεγονός ότι το περιοδικό βελτιώνεται συνεχώς.

Τον Ιανουάριο 1979 από το τεύχος 73 αλλάζει ο τίτλος του περιοδικού από ΕΛΛΗΝΙΣ ΑΔΕΛΦΗ σε ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ και το κλισέ του εξωφύλλου, ενώ ανατίθεται εκ νέου η εκτύπωση του περιοδικού στον κ. Αθ. Αθανασόπουλο.

Από το διπλό τεύχος 74 – 75 του 1979, ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο Συντακτική Επιτροπή από 4 μέλη του τότε Διοικητικού Συμβουλίου τις κκ. Ελ. Δημητρίου, Β. Λανάρα, Μ. Μαλγαρινού και Χ. Ρούσσου. Το περιοδικό βελτιώνεται καθημερινώς και κυκλοφορεί κάθε δύο μήνες μέχρι το έτος 1987. Από το 1988 γίνεται τριμηνιαίο.

Από τον Ιανουάριο 1985 η έκδοση του περιοδικού ανετέδη στην Εταιρεία Ιατρικών Γραφικών Τεχνών ΒΗΤΑ. Το προσωπικό ενδιαφέρον και η άριστη κατάρτιση τόσο της κ. Βασιλάκου όσο και των συνεργατών της κ. Σ. Κατσικαρέλη, Σ. Ψιλοπούλου, Π. Κάππα, Δ. Παλαμίδα και Ι. Κοντομάνη, συντελούν στη συνεχή βελτίωση του περιοδικού σε περιεχόμενο και εμφάνιση. Μετά από μια περίοδο αναπόφευκτων ανωμαλιών λόγω εισαγωγής των διευθύνσεων των συνδρομητών σε ηλεκτρονικό υπολογιστή, ελπίζουμε ότι το περιοδικό φθάνει τώρα σε όλα τα μέλη μας εγκαίρως. Στη Συντακτική Επιτροπή συμμετέχει από το 2ο τεύχος του 1987 η δις Κ. Καλανταρίδου.

Και τώρα το μεγάλο βήμα. Το περιοδικό ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ μπαίνει στην Ομάδα των Επιστημονικών Περιοδικών του ΙΑΤΡΟΤΕΚ όπου τα κριτήρια ποιότητας της ύλης είναι αυστηρά και οι κανόνες παρουσιάσεως καθορισμένοι. Κάθε άρθρο πρέπει να είναι επιστημονικά τεκμηριωμένο και να συνοδεύεται απαραίτητα από ελληνική και αγγλική περίληψη, οι βιβλιογραφικές παραπομπές να γίνονται με το σύστημα Vancouver κ.λπ.

Στο επόμενο τεύχος θα δημοσιευθούν συγκεκριμένες οδηγίες προς τους συγγραφείς. Η πλούσια και εκλεκτή προσφορά ύλης για δημοσίευση οδήγησε στην απόφαση του διπλασιασμού των σελίδων του περιοδικού παρ' όλη την οικονομική επιβάρυνση την οποία ο Σύνδεσμος θα κληθεί να αντιμετωπίσει. Ελπίζουμε ότι τα μέλη του Συνδέσμου μας και οι άλλοι συνδρομητές του περιοδικού θα δεχθούν με χαρά τη νέα αυτή εκδοτική μορφή του και οι συγγραφείς θα καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να γίνει η ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ένα ΒΗΜΑ επιμορφώσεως, ενημερώσεως και επικοινωνίας του Νοσηλευτικού Κλάδου. Να γίνει για όλες τις νοσηλεύτριες και τους νοσηλευτές της χώρας μας ένα ΒΗΜΑ επιστημονικής γνώσης, έρευνας και πειραματισμού αλλά και ένας ΑΜΒΩΝΑΣ αγάπης και αφοσιώσεως στο καθήκον για την προαγωγή της Υγείας, την πρόληψη της νόσου και την ολοκληρωμένη νοσηλευτική φροντίδα του κάθε πασχόντος συνανθρώπου μας σαν γυχοσωματικού συνόλου.

Αυτή η ολοκληρωμένη και εξατομικευμένη νοσηλευτική φροντίδα είναι η δική μας αποκλειστική ευθύνη, προνόμιο και βαθύτατη ικανοποίηση, όταν προσφέρεται στο συνάνθρωπο όχι μόνο με επαγγελματική επάρκεια αλλά και με ΑΓΑΠΗ.

ΠΡΟΒΛΗΜΑ: Η ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Ε. Πατηράκη-Κουρμπάνη

Ο προβληματισμός γύρω απ' το θέμα Νοσηλευτική Έρευνα στην Ελλάδα ξεπερνά τον περιορισμένο χρόνο μιας τέτοιας εισήγησης. Γι' αυτό θα ξεδιπλωθούν μόνο μερικές πλευρές του προβλήματος δέτοντας ή και απαντώντας κάποια ερωτήματα.

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΠΟΤΕ ΑΡΧΙΣΕ, ΠΟΙΟΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΤΗΣ; _____

Αν η επιστημονική αφετηρία της Νοσηλευτικής είναι το έτος 1860, όταν η F. Nightingale ίδρυσε την πρώτη σχολή για εκπαίδευση νοσηλευτών στο Λονδίνο, τότε και η νοσηλευτική έρευνα γεννήθηκε ταυτόχρονα, αφού η F. Nightingale δεν θα είχε πείσει την Κυβέρνηση για τις ευρύτερες αλλαγές που έγιναν στη στρατιωτική υπηρεσία στην Κριμαία, αν δεν στήριζε τις προτάσεις της σε επιστημονική μελέτη και στατιστική ανάλυση. Τα επόμενα 50 χρόνια η πρόοδος της νοσηλευτικής έρευνας είναι σχετικά αργή, αλλά τις επόμενες δεκαετίες είναι αλματώδης¹.

Το 1987 το Αμερικανικό περιοδικό *Νοσηλευτική Έρευνα* (Nursing Research) γιόρτασε τα 35 χρόνια έκδοσής του². Πόσοι από το ακροατήριο, όμως, το γνωρίζουν;

Στην Αμερική το 1970 υπήρχαν μόνο 300 διδακτορικές νοσηλευτικές διατριβές, ενώ το 1981 φθάνουν τις 3.000³.

Κι είναι αλήθεια ότι, μόλις πριν 5 χρόνια, τριτοετής φοιτήτρια στο νεοϊδρυθέν τμήμα Νοσηλευτικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, παρακολουθώντας το 1ο Ευρωπαϊκό Συνέδριο Νοσηλευτικής Έρευνας στη Σουηδία, δεν μπορούσα καν να φανταστώ ότι θα υπήρχε τόσο σύντομα δυνατότητα συμμετοχής σε ελληνικό ερευνητικό νοσηλευτικό πρόγραμμα.

Βέβαια, οι Ελληνίδες Νοσηλεύτριες, τόσο στο παρελθόν όσο και σήμερα, συμμετέχουν σε άλλες έρευνες, συνήθως ιατρικές. Συγκεντρώνουν στοιχεία, δοκιμάζουν νέα φαρμακευτικά σκευάσματα και τεχνολογικό υλικό, παρακολουθούν και καταγράφουν αντιδράσεις αρρώστων. Αυτές, όμως, δεν είναι νοσηλευτικές έρευνες. Γιατί η έρευνα στη Νοσηλευτική, ξεκινά με νοσηλευτικά ερωτήματα. Ερωτήματα που παράγονται από επιστημονική περιέργεια ή αμφισβήτηση· από προσπάθεια επέκτασης της υπάρχουσας γνώσης στην αντίστοιχη νοσηλευτική δραστηριότητα· από ανάγκη ανεύρεσης αποτελεσματικότερων μεθόδων νοσηλευτικής φροντίδας, εκπαίδευσης και διοίκησης⁴.

Υπάρχουν πολλές αναπάντητες ερωτήσεις στη Νοσηλευτική κι ακόμη περισσότερες ερωτήσεις που δεν έχουν γίνει ακόμα. Η Εταιρεία Έρευνας του Βασιλικού Κολλεγίου Νοσηλευτικής (RCN), το 1987, μετά από 28 χρόνια δραστηριότητας, προσδιορίζοντας τι σημαίνει νοσηλευτική έρευνα αναφέρει: «Κέντρο ενδιαφέροντος της νοσηλευτικής έρευνας είναι η μελέτη των αντιδράσεων ενός ατόμου, μιας οικογένειας ή μιας ομάδας πληθυσμού με παρόντα ή επικείμενα προβλήματα υγείας. Επιδίωξή της είναι να κατανοήσει τους θεμελιώδεις, γενετικούς, φυσιολογικούς, κοινωνικούς, συμπεριφεριολογικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες που επηρεάζουν την ικανότητα του ατόμου ή της οικογένειας να διαφυλάξουν και να προάγουν την υγεία τους ή να μειώσουν τις αρνητικές επιδράσεις της αρρώστιας στη ζωή τους· να προτείνει αποτελεσματικότερες στρατηγικές και συστήματα παροχής φροντίδας ή νοσηλευτικής εκπαίδευσης· να αξιολογεί την παρεχόμενη φροντίδα· να δέσει ηθικές κατευθυντήριες γραμμές και κριτήρια παροχής νοσηλευτικών υπηρεσιών· να μελετήσει το νοσηλευτικό επάγγελμα και την ιστορική του εξέλιξη»⁵.



Πρωταρχικός όμως στόχος της νοσηλευτικής έρευνας είναι να βελτιώνει την ποιότητα της νοσηλευτικής φροντίδας στον πάσχοντα άνθρωπο. Έμπρακτη απόδειξη το έμβλημα της ομάδας των Ερευνητριών Νοσηλευτριών Ευρώπης (WENR) που ιδρύθηκε το 1978, μια νοσηλεύτρια σκυμμένη στο προσκέφαλο ενός αρρώστου, με τη διακήρυξη «Their care is our concern» (Η φροντίδα τους μέριμνά μας)⁶. Όλα τα ετήσια πρακτικά των συναντήσεων της Ομάδας διακηρύσσουν ότι η ακαδημαϊκή κι επιστημονική απασχόληση με την έρευνα δεν πρέπει να απομακρύνει τη νοσηλεύτρια από τον άρρωστο, αλλά να μεγιστοποιεί την ευεργετική προσωπική παρουσία στο πλευρό του, να διατηρεί την προσωπική του φροντίδα και κατά το δυνατόν να την τελειοποιεί⁷.

ΠΟΥ ΚΑΙ ΜΕ ΠΟΙΟ ΤΡΟΠΟ ΔΙΕΞΑΓΕΤΑΙ Η ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ;

Η νοσηλευτική έρευνα γίνεται σε οποιοδήποτε χώρο νοσηλευτικής αρμοδιότητας που οι νοσηλευτές μπορούν να παίρνουν αποφάσεις. Όπου η Νοσηλευτική δεν έχει υπευθυνότητα, η νοσηλευτική έρευνα δεν έχει νόημα. Η νοσηλευτι-

κή έρευνα δεν αποτελεί μια επιπλέον επιλογή, μια πολυτέλεια ή μια δραστηριότητα για την ακαδημαϊκή νοσηλευτική ελίτ, που επέλεξε να απομακρυνθεί από τη φροντίδα του αρρώστου. Είναι υπευθυνότητα κάθε νοσηλεύτριας, αν και η μορφή και το επίπεδο συμμετοχής εξαρτώνται απ' την επιστημονική κατάρτιση, το ενδιαφέρον, τις ικανότητες, τα κίνητρα και τις ευκαιρίες που της δίνονται.

Κάθε επιστήμονας νοσηλευτής ή νοσηλεύτρια είναι δύναμις ικανοί να συμβάλλουν στη διεξαγωγή μιας νοσηλευτικής έρευνας. Γιατί, αφενός οι νοσηλευτές διδάσκονται την ερευνητική διαδικασία, που βέβαια δεν διαφέρει από εκείνη που ακολουθείται σε οποιαδήποτε άλλη ερευνητική μελέτη, και αφετέρου η νοσηλευτική σαν διαπροσωπικό έργο, τους μαθαίνει καθημερινά να παρατηρούν, να σκέπτονται λογικά, επεκτατικά, πρακτικά, συμπερασματικά, λογικά και σύνδετα.

Σήμερα και στην Ελλάδα οι νοσηλευτικές έρευνες πραγματοποιούνται όπου υπάρχουν νοσηλευτές και νοσηλεύτριες οι οποίοι διαθέτουν ακαδημαϊκή κατάρτιση, επιστημονική περιέργεια, πόθο για μάθηση, δημιουργικό πνεύμα, ενθουσιασμό και αγάπη για τη Νοσηλευτική, δάρρος, υπομονή και επιμονή⁸. Μα, κι αν δεν εκπονούν έρευνα, οφείλουν να ενημερώνονται για τα νοσηλευτικά ευρήματα, τουλάχιστον όσον αφορά τον τομέα τους· να είναι πρόθυμοι να βοηθούν συναδέλφους που διεξάγουν ερευνητικές μελέτες· να είναι εποικοδομητικά κριτικοί κι εκλεκτικοί στην εισαγωγή νέας γνώσης που αποκτήθηκε με έρευνα, αν την κρίνουν κατάλληλη να βελτιώσει το παρεχόμενο έργο τους⁹.

ΠΟΙΕΣ ΟΙ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΗ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ;

Οι δυσκολίες ξεκινούν από την ίδια τη φύση της Νοσηλευτικής. Βέβαια, ο νοσηλευτής, όπως κάθε ερευνητής, έχει στη διάθεσή του υψηλή τεχνολογία, επιστημονικά επιτεύγματα κι ηλεκτρονικούς εγκεφάλους, αλλά δεν μελετά μόνο στοιχεία, θέματα, γεγονότα μετρήσιμα και σταδμητά, ορατά και ακουστά, αιχμαλωτισμένα στην παρατήρηση, το πείραμα και τους αριθμούς.

Η νοσηλευτική έρευνα ασχολείται με σύνδετα φαινόμενα, με ανθρώπινες υπάρξεις, με συμπεριφορές, γνώσεις, πεποιθήσεις κι αντιλήψεις. Εκείνο που την κάνει ακόμα πιο περίπλοκη, είναι ότι καλείται να ανιχνεύσει και να επιλύσει προβλήματα κάτω από τεταμένες και πιεστικές συνθήκες όπως η ασθένεια, η αναπηρία, τα γηρατειά, και να μελετά άτομα σε κωματώδη κατάσταση, συγχυτικούς αρρώστους, διανοητικά καθυστερημένους, γυχικά αρρώστους, ανθρώπους που υποφέρουν και πονούν¹⁰.

Γι' αυτό υψηλή προτεραιότητα στην άσκηση της και κατευθυντήριες γραμμές είναι πάντοτε κώδικες ηθικής. Κώδικες όπως του Διεθνούς Συμβουλίου Νοσηλευτών (ICN), της Εταιρείας Έρευνας του Βασιλικού Κολλεγίου Νοσηλευτικής (RCN) του Ηνωμένου Βασιλείου, της Συνομοσπονδίας Σκανδιναβών Νοσηλευτών (NNF), του Αμερικανικού Συνδέσμου Νοσηλευτών (ANA), που έγιναν για να διαφυλάξουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, να δώσουν κάποια απάντηση στα ηθικά διλήμματα του ερευνητή, να τον ελέγχουν κι αν χρειαστεί να σταματούν την ερευνητική του προσπάθεια.

**ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ;
ΒΕΛΤΙΩΝΟΥΝ ΤΗΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ;** _____

Αναρίθμητες νοσηλευτικές μελέτες παρέχουν έγκυρα κι αξιόπιστα ευρήματα, που όταν χρησιμοποιούνται βελτιώνουν την παρεχόμενη φροντίδα¹¹. Αντιπροσωπευτικά θα ήθελα να αναφέρω τρία παραδείγματα:

- α. Την έρευνα της Norton που έγινε πριν από 30 χρόνια και απέδειξε ότι η πρόληψη των κατακλίσεων είναι εφικτή με τις συχνές αλλαγές θέσης του αρρώστου. Ακόμη και σήμερα η κλίμακα Norton αποτελεί σημαντικό μέσο αναγνώρισης ατόμων με αυξημένο κίνδυνο εμφάνισης κατακλίσεων, ώστε με τη συστηματικότερη φροντίδα να αποτρέπεται η εμφάνισή τους.
- β. Μελέτες επικοινωνίας αρρώστου – νοσηλεύτριας των Wilson, Barnett, Boor και Hayward, απέδειξαν ότι η προεγχειρητική ενημέρωση του αρρώστου έχει μεγάλη σημασία για την καλύτερη σωματική και ψυχολογική μετεγχειρητική του πορεία, γιατί μειώνει μετεγχειρητικά τον πόνο, τη ναυτία, τους εμέτους και το άγχος.
- γ. Μελέτες που έγιναν από την Dean (ΗΠΑ), την Hunt και τους συνεργάτες της (Αγγλία) απέδειξαν ότι υπάρχει δυνατότητα πρόληψης της αλωπεκίας που προκαλείται από τη χορήγηση αδριαμυκίνης σε ασθενείς με καρκίνο, με τη δημιουργία υύξης στο τριχωτό της κεφαλής¹². Μείωση της αλωπεκίας σ' αυτούς τους αρρώστους σημαίνει καλύτερη ποιότητα ζωής.

Σίγουρα δεν υπάρχει νοσηλεύτρια που θα αμφισβητήσει τη σκοπιμότητα χρησιμοποίησης νέας γνώσης. Όμως, είναι αλήθεια ότι τα διαθέσιμα ευρήματα δεν χρησιμοποιούνται όσο δάπρεπε στην Ελλάδα. Τι φταίει άραγε;

Μήπως πολλές νοσηλεύτριες δεν γνωρίζουν την ύπαρξή τους, αφού οι περισσότερες μελέτες δημοσιεύονται σε ξένες γλώσσες κι η ανάλογη βιβλιογραφία είναι ελλιπής στις περισσότερες βιβλιοθήκες των νοσοκομείων μας; Μήπως τα ευρήματα δεν διδάσκονται όσο δάπρεπε και δεν προτείνονται από τη νοσηλευτική ηγεσία των νοσοκομείων συχνά για εφαρμογή; Ή μήπως γιατί λόγοι οικονομικοί, ανεπάρκειας προσωπικού, ελλιπούς ενημέρωσης, προκαταλήψεων ή το συντηρητικό κλίμα δεν διευκολύνουν τους νοσηλευτές να τα δοκιμάζουν στην πράξη;

**ΠΟΙΕΣ ΟΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ
ΤΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ;** _____

Η ανάπτυξη της νοσηλευτικής έρευνας σε μια χώρα εξαρτάται από την ιστορία της Νοσηλευτικής και νοσηλευτικής εκπαίδευσης, από τη δύναμη του Εθνικού Συνδέσμου των Νοσηλευτών, από την επιστημονική ταυτότητα της Νοσηλευτικής και από το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο της χώρας¹³.

Η καθηγήτρια Annie Altshul σε διάλεξή της με θέμα «Ποια η σχέση της νοσηλευτικής εκπαίδευσης με την νοσηλευτική έρευνα» (1985) ανέφερε: «Δεν υπάρχει τίποτα να διδάξεις αν το θέμα δεν έχει ερευνηθεί». Όπου δεν υπάρχει

νοσηλευτική έρευνα, δεν υπάρχει νοσηλευτική εκπαίδευση κι αντίστροφα. Σ' εκείνες τις χώρες που η νοσηλευτική έρευνα ανθεί, η νοσηλευτική εκπαίδευση είναι προηγμένη, δηλαδή οι νοσηλευτές έχουν τη δυνατότητα να σπουδάσουν τη Νοσηλευτική στο Πανεπιστήμιο. Πράγματι, τα πρώτα ανιχνευτικά βήματα νοσηλευτικής έρευνας έγιναν σε ακαδημαϊκά ιδρύματα, ιστορικό γεγονός εύκολο να κατανοηθεί, δεδομένου ότι η έρευνα έχει ισχυρή ακαδημαϊκή σύσταση¹⁴.

Σήμερα, 150 χρόνια από την ίδρυση του Πανεπιστημίου Αθηνών και μόλις 8 από τη λειτουργία του Τμήματος Νοσηλευτικής, η νοσηλευτική έρευνα ξεκίνησε τα πρώτα οργανωμένα ερευνητικά προγράμματα. Άρχισε αδόρυβα, με πολλές δυσκολίες, σε κλίμα αμφισβήτησης, χωρίς την απαιτούμενη οικονομική υποστήριξη κι αποδοχή από τους άμεσους συνεργάτες της. Ήδη, μερικές ερευνητικές μελέτες ολοκληρώθηκαν και δημοσιεύθηκαν σε νοσηλευτικά περιοδικά ή ανακοινώθηκαν σε πανελλήνια ή πανευρωπαϊκά συνέδρια. Αντιπροσωπευτικά αναφέρω:

1. Μελέτη των νοσηλευτικών αναγκών των ηλικιωμένων ατόμων – άνω των 65 ετών – για βελτίωση της νοσηλευτικής φροντίδας αυτών (1985)¹⁵.
2. Ανάλυση νοσηλευτικών δραστηριοτήτων (1984)¹⁶.
3. Η συμβολή της Νοσηλευτικής στην πρόληψη των ενδονοσοκομειακών ουρολοιμώξεων (1986)¹⁷.
4. Κατακλίσεις, ιατρονοσηλευτικό και κοινωνικοοικονομικό πρόβλημα (1985)¹⁸.
5. Νοσηλευτική προσέγγιση στην απόπειρα αυτοκτονίας σε γενικό νοσοκομείο (1987)¹⁹.
6. Ο θάνατος σε γενικό νοσοκομείο (1986)²⁰.

Το 1987 εγκρίθηκε η πρώτη διδακτορική διατριβή της Χ. Πλατή, πτυχιούχου του Τμήματος Νοσηλευτικής, με θέμα «Κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες προσδιοριστικοί της στελέχωσης νοσοκομείων με νοσηλευτικό προσωπικό»²¹, ενώ περίπου τριάντα ερευνητικές μελέτες για διδακτορική διατριβή εξελίσσονται.

Σε πολλές άλλες χώρες οι προϋποθέσεις για νοσηλευτική έρευνα είναι ευνοϊκότερες απ' ό,τι στην Ελλάδα, γιατί η έρευνα στον τομέα μας έχει διανύσει περισσότερο το δρόμο της παραδοχής. Στην Αμερική, στον Καναδά, στην Αγγλία, στην Ολλανδία, στις Σκανδιναβικές χώρες κι αλλού, υπάρχουν ειδικές δέσεις στα νοσοκομεία για νοσηλεύτριες ερευνήτριες. Τα νοσηλευτικά ερευνητικά προγράμματα, επιδοτούνται από το Κράτος ή άλλους Οργανισμούς ευκολότερα από ό,τι άλλων κλάδων, γιατί τα θεωρούν απαραίτητα και σημαντικά.

Η Ελληνίδα Νοσηλεύτρια συνήθως δεν έχει χρόνο, οικονομική υποστήριξη, ηθική συμπαράσταση κι αποδοχή από τους άμεσους συναδέλφους, προϊσταμένους και συνεργάτες για να εκπονήσει έρευνα. Εκείνο που είναι, όμως, ενθαρρυντικό, είναι ότι τα θέματα που μελετούνται σήμερα είναι άμεσα συνδεδεμένα με πραγματικά προβλήματα και σύγχρονα ερωτήματα που αντιμετωπίζει η νοσηλεύτρια στο χώρο εργασίας της, όπου και διεξάγει την έρευνα.

Η αύξηση του γεροντικού πληθυσμού, η μόλυνση του περιβάλλοντος, η γρη-

γορότερη έξοδος του αρρώστου από το νοσοκομείο, τα χρόνια νοσήματα, η αύξηση της επίπτωσης του καρκίνου και η αναγνώριση ότι η νοσηλεύτρια ανοίγει το δρόμο για την επίτευξη του στόχου «Υγεία για όλους το έτος 2000», καλούν τη νοσηλεύτρια για συμμετοχή τόσο σε νοσηλευτική όσο και διακλαδική έρευνα σε εθνικό ή πολυεθνικό επίπεδο.

Ας μη σπεύσουμε να αποχαιρετίσουμε κάτω από τις αντίξοες σημερινές συνθήκες την ελπίδα για το μέλλον μιας επιστημονικής νοσηλευτικής φροντίδας στον τόπο μας βασισμένης στην έρευνα. Γιατί υπάρχουν αρκετοί άνθρωποι που προσπαθούν να προσφέρουν μια περισσότερο επιστημονική και ανθρώπινη φροντίδα. Είναι οι σύγχρονες Ελληνίδες Νοσηλεύτριες, εργαζόμενες, μητέρες, φοιτήτριες, ερευνήτριες. Εργάζονται κάτω από σκληρές συνθήκες εργασίας, μεγάλη έλλειψη προσωπικού, κι ενώ φροντίζουν αρρώστους, μελετούν, μεταφράζουν, αγωνίζονται ν' αποδείξουν την ταυτότητά τους, να κερδίσουν την αυτονομία τους, να προσελκύσουν νέα άτομα στη Νοσηλευτική, να μεταδώσουν τις γνώσεις τους, να επηρεάσουν τους υπεύθυνους για την υποστήριξη που δικαιούνται. Είναι άνθρωποι που θέλουν να μετρούν τη Νοσηλευτική στο μέγεδός της, χωρίς αδημονία να την τελειώσουν στο ωράριο.

Και όσο με την ερευνητική προσπάθεια αυξάνονται οι γνώσεις, οι δεξιότητες κι η συναίσθηση των αναγκών που ζητούν λύση, τόσο περισσότερο προσπαθούν να κερδίσει η Νοσηλευτική την ακαδημαϊκή υποστήριξη, την κλινική αξιοπιστία και την επιστημονική ταυτότητα που απαιτεί και δικαιούται.

Είμαι βέβαιη ότι η Ελληνίδα Νοσηλεύτρια θα βρει τον τρόπο, το χρόνο και τα απαιτούμενα μέσα, ώστε οι νοσηλευτικές δεξιότητες και εφαρμογές, τα κριτήρια, τα πρότυπα νοσηλευτικής φροντίδας, διοίκησης ή εκπαίδευσης, να στηρίζονται στην έρευνα, να τεκμηριώνονται με την έρευνα, να τροποποιούνται και να προάγονται με την έρευνα.

Γιατί η νοσηλευτική έρευνα είναι κοινωνική απαίτηση, είναι νοσηλευτική υποχρέωση, είναι πρόκληση για τις δυνατότητες κάθε νοσηλεύτριας, είναι επιθυμία της να προσφέρει κάτι πολύ σημαντικό στον Άνθρωπο: «ΤΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΤΗΣ».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ALTSHUL A. The development of research in Nursing. In: the Research Process in Nursing. Blackwell Scientific Publications, 1984, p. 11
2. DOWHS FS. Thirty five years of Nursing Research. Nursing Research 1987. Vol 36, 1 p. 3
3. ALTSHUL A. Nursing Research and Education. Proceedings 8th Workgroup European Nurse Researchers (WENR), Conference 23 – 24 September 1985 p. 14
4. HOCKEY L. The Nature and Purpose of Research. In: The Research Process in Nursing. Blackwell Scientific Publications 1984 pp. 5 – 9
5. Definition: Nursing Research Accepted by the CNR in 1987. International Nursing Review November-December 1987, 34 p. 150
6. ΠΑΤΗΡΑΚΗ Ε. Έρευνα-Πρόκληση για την Νοσηλευτική Πράξη. Νοσηλευτική 1983, 94:7
7. ΡΑΓΙΑ Α. Βασικά Αρχαί Έρευνας εις την Νοσηλευτική. Πρακτικά 11ου Πανελληνίου Συνεδρίου 1984, σελ. 83 – 92

8. ΡΑΓΙΑ Α. Βασική Νοσηλευτική. Αθήνα 1987, σελ. 350
 9. HALL D. Research-a challenge for nursing practice. Proceedings 5th WENR Conference Uppsala 1982, p. 69
 10. ΛΑΝΑΡΑ Β. Αξίες στη Νοσηλευτική Έρευνα-Φιλοσοφικός σχολιασμός. Νοσοκομειακά Χρονικά 1985, 47:209 – 216
 11. HUNT J. Indicators for Nursing Practice: The use of research findings. J Adv Nurs 1981 p. 190
 12. HUNT J. The Utilization of Nursing Research Findings in Clinical Practice. Proceedings 6th WENR Conference Geneva 1983 pp. 55 – 57
 13. POLETTI R. Obstacles and hopes for Nursing Research in Southern Europe. Proceedings 7th WENR Conference London, 1984 pp. 115 – 125.
 14. ALTSHUL A. The Development of Research in Nursing. In: The Research Process in Nursing. Blackwell Scientific Publications, 1984 p.11
 15. ΡΑΓΙΑ Α, ΓΚΟΥΤΖΙΜΠΙΝΗ Μ, ΑΝΔΡΕΑ-ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ ΣΤ, ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΥ ΑΘ. Μελέτη των νοσηλευτικών αναγκών των ηλικιωμένων ατόμων – άνω των 65 ετών – για βελτίωση της νοσηλευτικής φροντίδας αυτών. Πρακτικά 12ου Πανελληνίου Νοσηλευτικού Συνεδρίου 1985, σελ. 130 – 162
 16. ΜΠΕΛΛΟΥ-ΜΥΛΩΝΑ Π, ΑΝΔΡΕΑ-ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ ΣΤ, ΠΟΡΤΟΚΑΛΑΚΗ Α, ΠΛΑΤΗ Χ. Ανάλυση νοσηλευτικών δραστηριοτήτων. Πρακτικά 11ου Πανελληνίου Συνεδρίου 1984, σελ. 93 – 126
 17. ΛΑΝΑΡΑ Β, ΠΛΑΤΗ ΧΡ, ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛ, ΜΑΡΒΑΚΗ ΧΡ, ΑΝΤΑΡΑ Β, ΚΙΣΣΟΥΔΗ ΑΘ, ΚΥΡΙΤΣΗ-ΚΟΥΚΟΥΛΑΡΗ Ε. Η συμβολή της Νοσηλευτικής στην πρόληψη των ενδονοσοκομειακών ουρολοιμώξεων. Πρακτικά 13ου Πανελληνίου Νοσηλευτικού Συνεδρίου 1986, σελ. 163 – 185
 18. ΠΛΑΤΗ Χ. Κατακλίσεις, ιατρονοσηλευτικό και κοινωνικοοικονομικό πρόβλημα. Πρακτικά 12ου Πανελληνίου Νοσηλευτικού Συνεδρίου 1985, σελ. 177 – 188
 19. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΙΚ, ΛΑΪΟΥ Α. Νοσηλευτική προσέγγιση στην απόπειρα αυτοκτονίας σε γενικό νοσοκομείο. Νοσηλευτική 1987, 1:15 – 27
 20. ΠΛΑΤΗ Χ. Ο θάνατος σε γενικό νοσοκομείο. Νοσηλευτική 1986, 3:79 – 88
 21. ΠΛΑΤΗ Χ. Κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες προσδιοριστικοί της στελέχωσης νοσοκομείων με νοσηλευτικό προσωπικό. Αθήνα 1987
-

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

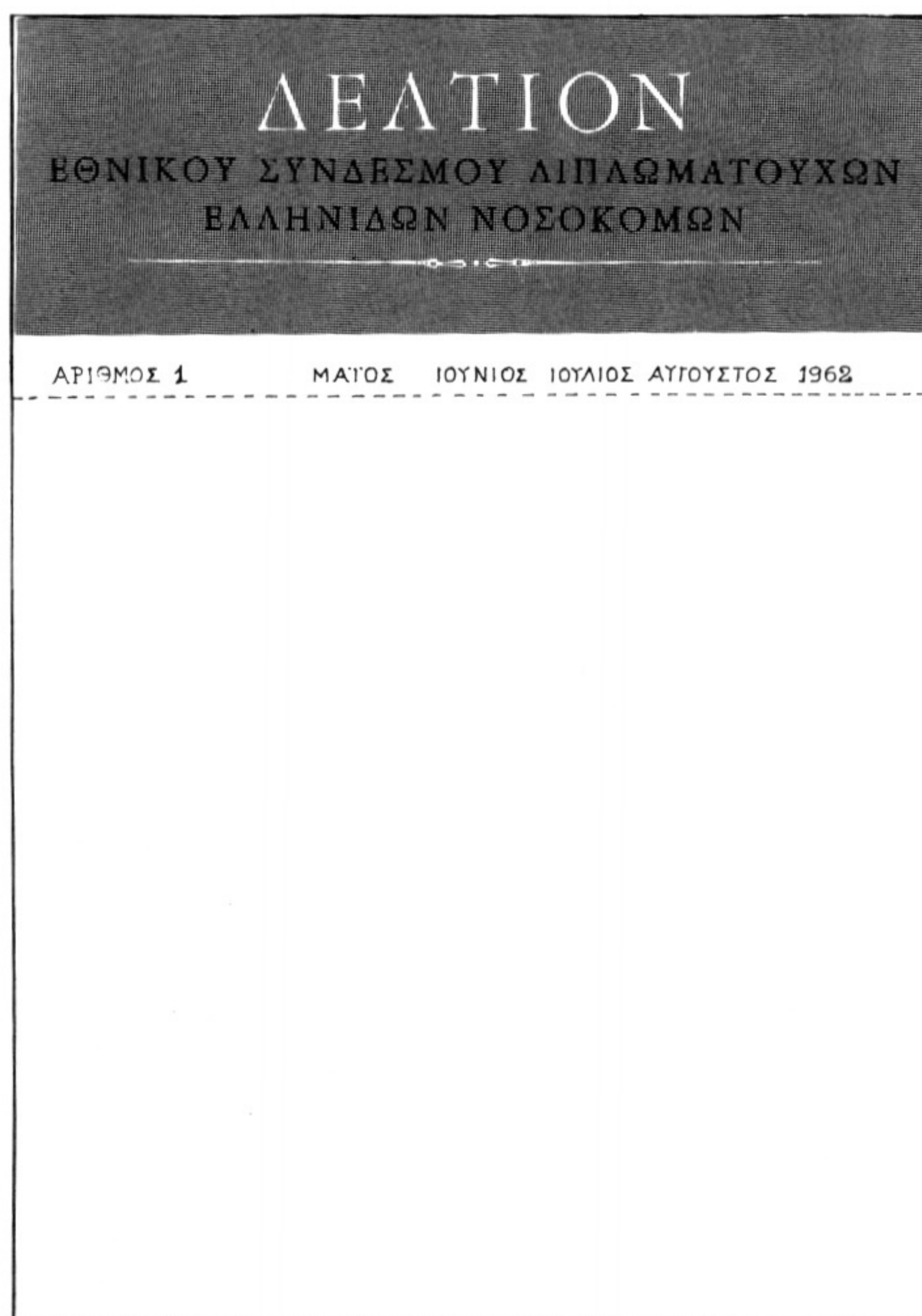
1. Για πρώτη φορά, ελληνίδα νοσηλεύτρια υπογήφια για την υποτροφία 3M, που όπως είναι γνωστό κάθε χρόνο προκηρύσσει το Διεθνές Συμβούλιο Νοσηλευτών (ΔΣΝ), προτάθηκε η δις Δέσποινα Σαπουντζή. Η δις Σαπουντζή, διπλωματούχος της τ. Σχολής Επισκεπτριών Αδελφών και Νοσοκόμων και πτυχιούχος του Τμήματος Νοσηλευτικής της Σχολής Επιστημών Υγείας του Πανεπιστημίου Αθηνών, εργάζεται Προϊσταμένη στο ΚΑΤ.

Μεταξύ των πολλών της επαγγελματικών δραστηριοτήτων είναι μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο Τμήμα Νοσηλευτικής του Πανεπιστημίου Αθηνών και μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Μαιευτηρίου «Αλεξάνδρα».

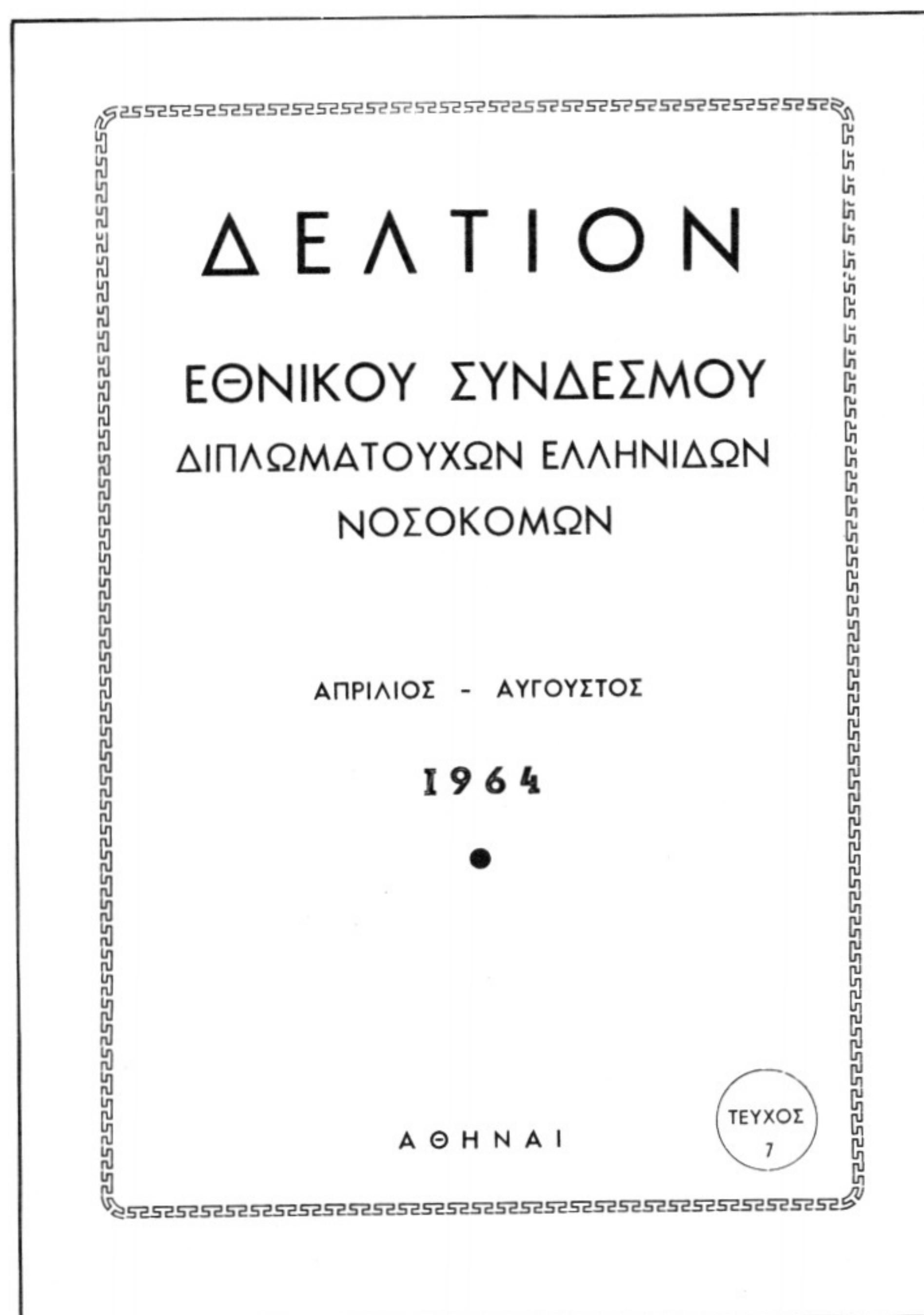
Με την ετήσια αυτή υποτροφία η δις Δ. Σαπουντζή θα κάνει μεταπτυχιακές σπουδές στην Αγγλία.

Συγχαίρουμε θερμά την δις Σαπουντζή για την υποτροφία που πήρε και της ευχόμαστε επιτυχία στις μεταπτυχιακές σπουδές.

2. Το 19ο Συνέδριο του Διεθνούς Συμβουλίου Νοσοκόμων με θέμα «Νοσηλευτική Ένα Καινούριο Αύριο» θα πραγματοποιηθεί στη Seoul της Κορέας από 28 Μαΐου έως 2 Ιουνίου 1989.
3. Από 31 Οκτωβρίου έως 4 Νοεμβρίου 1989 θα πραγματοποιηθεί στην Αθήνα Διεθνές Συνέδριο με θέμα «Τα παιδιά και ο θάνατος». Οι ενδιαφερόμενοι να συμμετάσχουν στο συνέδριο μπορούν να απευθυνθούν στην κ. Δανάη Παπαδάτου, Μεσογείων 8, 115 27 Αθήνα, τηλ: 77 77 545.
4. Η εικαστική εξέλιξη του εξωφύλλου του περιοδικού ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ από το 1962 μέχρι σήμερα.



Μάιος 1962 μέχρι Μάρτιο 1964



Απρίλιος 1964 μέχρι Ιούνιο 1965